

ТОШКЕНТ ХАЖИКАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАХАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕХНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАХАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 17 (764)
23
ЯНВАРЬ
ЧОРШАНБА
1957 ЙИЛ
БАХОСИ
20 ТИНИН

Эртага Навоий номидаги опера ва балет театри биносиде қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси очилади.

Декада қатнашчиларига алангалик салом!

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси

Эртага республиканинг пойтахти Тошкентда қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси очилади. Қардош қорақалпоқ халқининг мол-ҳир санъаткорлари, уста рассомлари, талантли ёзувчилари Тошкент жамоатчилигини ўзларининг яқин муваффақиятлари билан таништирилади.

Қорақалпоқ халқи ҳам бошқа халқлар каби ўтмишда, Октябрь социалистик революциясидан илгари эксплуататорлар аўди остида қаттиқ азоб-уқубатлар чекиб келган.

Зулм исканжасида, қийноқ ва муҳтожликка яшаб келган қорақалпоқ халқи асарлар довомида ёрликлик, эркин ҳаёт нафасидан баҳраманд бўлишга интилоб келди. Меҳнаткаш халқ ўз миллий традицияларини, ижодий қобилиятини ривожлантириб, уларни эксплуататорларга қарши курашга қаратди, ўз турмушини, орау-умидларини оғзаки ижод асарларида, ажойиб достонларда, қўшиқларда, музика асарларида ақл эттириб берди.

«Қирқ қиз», «Мас подшо», «Ал-помин» каби достонлар асарлар довомида яратилиб, мукамаллаштирилди, ҳозирги вақтда етиб келган энг йirik адабий полотнолар бўлиб, қорақалпоқ халқининг ижодий дурдоналари ҳисобланади.

Қорақалпоқ халқи орасидан ўтмишда Жиянжиров, Қушқўжа, Хожинов ва Бердах каби талантли ижодкорлар етишти. Уларнинг асарлари илгари вақтларда босилиб чиқмаган бўлса ҳам, улар халқ орауларини ифодалади, меҳнаткашларнинг зулмга, ҳақсизликка қарши овозлик учун курашга қаратди.

Улар Октябрь социалистик революцияси мамлакатимиздаги бошқа қардош халқлар каби қорақалпоқ халқига ҳам овозлик ва бахт келтирди. Коммунистик партия раҳбарлигида, рус ишчилар синфининг оғаларча ёрдамида эксплуатация закирларини улоқтириб ташлаган қорақалпоқ халқи фаровон ҳаёт йўлига — социализмнинг кенг ва ёруғ йўлига чиқиб олди. Коммунистик партиянинг дон дони ҳисобланган қорақалпоқ халқининг ижодий қобилиятини, санъаткорларини, рассомларини, композиторларини ижодлари билан таништириб боради.

Ўзбекистонда ўтказилган декадаси республикамиз пойтахтидаги маданий ҳаётга катта закирлик. Декада кунлари Тошкент жамоатчилиги қорақалпоқ ёзувчилари, санъаткорлари, рассомлари, композиторларини ижодлари билан таништириб боради. Ўзбекистон ёзувчилари, композиторлари, рассомлари ва санъаткорлари ўз ҳамкасб дўстларини билан учрашувлар ва уларнинг ижодий ишлари ҳақида муҳокамалар ўтказишади. Бу учрашувлар ва муҳокамалар самарали натижалар бериши — ижодий ташкилотларнинг қизғин иш фаолиятига боғлиқдир.

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси қардош қорақалпоқ халқининг миллий санъати ва адабиётини ривожлантиришда эришган муваффақиятларининг ёрқин намоиши ҳисобланади. Қардош халқ вакиллариининг таланти билан танишар эканмиз, уларга янги ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

Октябрь кўши қорақалпоқ адабиётига ҳам ўзининг ҳаётбахш нурларини соқди, халқ орасидан талантли ёзувчилар етишиб чиқди.

К. Е. ВОРОШИЛОВНИНГ ХХРГА БОРИШИГА ДОИР

Хитой Хукумат делегациясини Совет Иттифоқиде бўлган вақтида ХХР Хукумат делегациясининг бошлиги ўртоқ Чжоу Эн-лай 8 январда Хитой Халқ Республикаси раиси ўртоқ Мао Цзе-дуннинг қуйдаги мактубини СССР Олий Совети Президиумининг раиси К. Е. Ворошиловга топширган эди:

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ К. Е. ВОРОШИЛОВГА

Хурматли ўртоқ К. Е. Ворошилов!
Хурматли ўртоқ Раис, Хитой Халқ Республикаси ва хитой халқи номидан Сизга мамлакатимизга келишга чин қўнғимиздан таклиф қилиш учун ижозат бергайсиз.

Мен шу нарсга чуқур аминманки, Сизнинг бу сафарингиз ҳар иккала мамлакатимиз ўртасидаги маҳкам ҳамкорлик ва буюқ дўстликни янада мустақкамлаш ҳамда ривожлантиришга ёрдам беради.

Агар Сиз рози бўлсангиз, ўз сафарингиз учун қулай бўлган вақтин бизга маълум қилишингизни сўрайман.

Мен ва бутун хитой халқи Сизнинг келишингизни афр шодлик билан кутмоқдамиз.

Сизга самийий хурматиمنى изҳор қилишга ижозат бергайсиз.

1957 йил 6 январь.
Ўртоқ Ворошилов ўртоқ Мао Цзе-дуннинг мактубига қуйдаги жавобни берибди:

Хитой Халқ Республикасининг Раиси ўртоқ МАО ЦЗЭ-ДУНГА

Хурматли ўртоқ Мао Цзе-дун!
Хитой Халқ Республикасида боришга лутфан таклиф этганлигини, учун Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиуми номидан ва шахсан ўз номидан Сизга самийий ташаккур изҳор қилишга ижозат бергайсиз. Миннатдорчилик туйғуларини билан Сизнинг таклифингизни қабул қиламан ва Сиз учун қулай бўлса, 1957 йил 15 апрелдан 5-майга ҳам бўлган даврда қардош Хитой Халқ Республикасига боришга тайёрман.

Самийий салом билан.
1957 йил, 18 январь.

Совет адабиётининг жанговар, ягона методи бўлган социалистик реализм қорақалпоқ совет адабиётининг равнақ ва истиқболни белгилаб берди. Қорақалпоқ совет ёзувчилари классик адабиётдан, халқ оғзаки ижодитидан баҳраманд бўлиб, адабиётнинг турли жанрларида янги асарлар ярата бошлади.

Қорақалпоқ адабиётда прозаик асарлар яратилди. Амет Шомуртовнинг «Эски мактабда», Жумабой Ташевнинг «Жанговар дўстлар», Карима Дўсановнинг «Биринчи салот», Сапар Хўжаевнинг «Оқ олтин далаларида», Турдумот Нажимовнинг «Янги ер устида байроқ» повестлари, Ўлмирза Обмурзаевнинг «Янги канал бўйида» романи ва бошқа йirik полотнолар шулар жумласидандир.

Сўнги йилларда қорақалпоқ совет адабиётда драматургия ва кўшиқ жанри ривожлана бошлади.

Поэзия қорақалпоқ совет адабиётда кенг ривож топмоқда. Декада муносабати билан Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти томонидан нашр этилган қорақалпоқ ёзувчилари асарлари орасида ҳам кўпгина поэтик тўпламлар бор. Болалар адабиёти ва қорақалпоқ адабиётининг ҳақиқат таъқиқчилиги соҳасида ҳам олдинга силжиш сезилмоқда.

Партиянинг тарихий XX съезди совет адабиёти олдига катта вазифалар қўйган. Ёзувчилар халқимизнинг мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш учун олиб бораётган буюқ ишларини ақл эттириган ва уларнинг юксак талабларига жавоб берадиган асарлар яратишлари керак. Совет кишилари ёзувчилардан ўзларига маънавий озуқа берадиган, янги зафарларга руҳлантирадиган асарларни кутмоқдалар. Қорақалпоқ санъаткорлари ва ёзувчилари ҳам партия ва халқимизнинг ана шу юксак талабларига жавоб берадиган янги спектакллар ва асарлар яратиш учун афр тайёр бўлишлари керак.

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси республикамиз пойтахтидаги маданий ҳаётга катта закирлик. Декада кунлари Тошкент жамоатчилиги қорақалпоқ ёзувчилари, санъаткорлари, рассомлари, композиторларини ижодлари билан таништириб боради.

Ўзбекистонда ўтказилган декадаси республикамиз пойтахтидаги маданий ҳаётга катта закирлик. Декада кунлари Тошкент жамоатчилиги қорақалпоқ ёзувчилари, санъаткорлари, рассомлари, композиторларини ижодлари билан таништириб боради.

Ўзбекистонда ўтказилган декадаси республикамиз пойтахтидаги маданий ҳаётга катта закирлик. Декада кунлари Тошкент жамоатчилиги қорақалпоқ ёзувчилари, санъаткорлари, рассомлари, композиторларини ижодлари билан таништириб боради.

Ўзбекистонда ўтказилган декадаси республикамиз пойтахтидаги маданий ҳаётга катта закирлик. Декада кунлари Тошкент жамоатчилиги қорақалпоқ ёзувчилари, санъаткорлари, рассомлари, композиторларини ижодлари билан таништириб боради.

Орденли Туркманистон пойтахтида тантаналар

АШХОБОД. 21 январь. (ТАСС). Бутун Туркманистон ССР Олий Советининг мажлислар залида Туркманистон ССР Олий Советининг республика Ленин ордени тошпирлигида бағишланган сессияси бўлди. КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ССР Иттифоқи Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ А. И. Микоян, республика партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари, колхоз қишлоғининг дондгор меҳнаткашлари, ишлаб чиқариш новаторлари

президиумда пайдо бўлганларида ҳамма уларни қарсақлар билан кутиб олади.

Туркманистон ССР Олий Советининг раиси депутат Т. Отаев сессияси охири, республика меҳнаткашларини юксак мукофот билан табриқлайди.

КПСС Марказий Комитети Президиуми гулаурас қарсақлар остида фахрий президиумга сайланади.

Раислик қилувчи ўртоқ А. И. Микоянга сўза беради. Ўртоқ А. И. Микоян давомли қарсақлар билан кутиб олинади.

Ўртоқ А. И. Микоян бутун закирнинг овақиси остида Ленин ордени ва СССР Олий Совети Президиумининг ёрлигини топширади.

Ленин ордени ва ёрлиқини Туркманистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Бобоев, Министрлар Советининг раиси Б. Овезов, Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси А. Сариев қабул қилиб оладилар. Анастас Иванович улар билан кучоғлашиб, ўпиниб, уларни табриқлайди.

реники тўғрисида қизишиб, ўзлариники маъқуллаб, гапирсалар ҳам, уларнинг бу гапига ишонман. Аммо уларнинг бу гапига тожиклар рози бўлармиканлар ёки ўзлари бундан ҳам яхшироқ пахта беришга ҳаракат қилармиканлар, бунни билмайман. Аммо, шундай тақдослаб кўриш керак бўлади. Хуллас, сизлар Совет Иттифоқиде сифат жиҳатидан ёмон эмас, балки яхшироқ пахта беришингиз мумкин. Қорақўл етиштириш жиҳатидан эса биринчи ўринни олишингиз мумкин. Қорақўл ва жун ҳам аҳоли учун жуда зарур моллардир.

Эҳтимолки, пахтадан катта ҳосил олаётган Тожкистонга ёки Ўзбекистонга бориш керак бўлар? Сизлар бу республикаларга боргансиз ва бундан кейин ҳам қорабериасиз. Лекин биринчи набатда Мари областидаги «Ленинизм» деб аталган колхозга бориш керак. Исми жисмига мос бўлган бундай колхоз ҳам учрайди. Дарҳақиқат бу колхоз лениннинг яққол ифодасидир. Мен батыр бир маълумотларни айтиб бераман. Бу колхознинг раиси ўртоқ А. Кандимов ўн уч йилдан бери шу колхозда раис бўлиб ишлади, лекин шунчалки кўп ишлаётган бўлишига қарамай, сира қиблангани йўқ (Залда нулти). Бу колхоз етти ва гектар ерга узун тонали пахта экиб, унинг ҳар бир гектардан 31 центнердан ҳосил олишга муваффақ бўлди. Вақо ланин, Туркманистон республикасида узун тонали пахтанин ҳар бир гектаридан 1956 йилда ўрта ҳисоб билан 19,5 центнердан ҳосил олинди.

Ўртоқ А. И. МИКОЯН нутқи

Ўртоқлар!

Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Иттифоқ Хукумати Туркманистон Совет Социалистик Республикаси колхозчилари эришган муваффақиятларга юксак баҳо беришди, шунинг учун ҳам ССР Иттифоқи Олий Совети Президиуми Фармон чиқариб, Туркманистон Совет Социалистик Республикасини Олий мукофот — Ленин ордени билан мукофотлади. (Узоқ давом этган гулаурас қарсақлар).

Туркманистон Совет Социалистик Республикасида Ленин орденини тақдир этишни Иттифоқ Олий Совети Президиуми мента топширди ва бу фахрий тошпирқ меннинг учун гўр қувончдир. (Гулаурас қарсақлар).

Ўртоқлар! Бутун сизларнинг байрамингизда сўзлаб турган чоғида КПСС Марказий Комитетининг 1953 йилдаги сентябрь Пленуми ва КПСС Марказий Комитетининг 1955 йилдаги январь Пленуми эста тушади.

Партиямиз, унинг Марказий Комитети ўзининг ана шу иккала пленумида қишлоқ хўжалигидаги аҳолининг ҳартомонлама муҳокама қилиди, қишлоқ хўжалиги соҳасида бизда бўлган камчиликларни коммунистларга ҳос ошкориди ва даражаси билан очиб ташлади ҳамда Совет Иттифоқи қишлоқ хўжалигининг саннат тараққийида ва аҳолининг ўсиб бораётган эҳтижадлари ордига қаратилганлигини тезроқ тугатишга қаратилган қарорлар қабул қилди.

Партиямиз Марказий Комитетининг ана шу пленумларида қабул қилинган қарорлар бутун болшевикча ишчилик билан муҳаллақланган. Ўтказилиб келган ва ўтказилмаган сўбатини қуйдаги асосий йўналишларни ўз ичига олади: биринчидан колхозчиларнинг ўз меҳнатидан натижаларига бўлган моддий манфаатдорлиги оширилади. Бундай манфаатдорлик бўлмаса, колхозчилар ўқиде турган хатто ишчилар ҳам социалистик давлат учун зарур бўлган даражада, кучларини зарур миқдорда сарф қилган ҳолда ишлаш омайдилар ва юксак меҳнат унумдорлигига эришамайдилар. Шу муносабат билан бу давр ичиде қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш нархлари оширилди, ва қишлоқ хўжалик солиғи қамайтирилди.

Бирок, қишлоқ хўжалигидаги қолдоқликни фақат моддий манфаатдорликни ошириш талбирларининг ўзи билангина тугатиб бўлмас эди. Индустрлаштириш йилларида, айниқса, уруш вақтида ва урушдан кейин колхозчиларнинг катта қисми саноатга келиб ишлайдиган бўлиб қолди. Шу сабабли моддий манфаатдорлигининг ўзи билангина қишлоқ хўжалигини юксалтириш мумкин эмас эди. Ишчи кучи етишмай қолган эди. Шу сабабли партиянинг иккинчи муҳим қарори қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш процессларини маинлаштиришнинг кучайтириш тўғрисидаги қарорлар қабул бўлди. Бунинг учун қишлоқ хўжалик машинасозлигини кенгайтиришга ҳамда колхозларни, совхозларни ва МТСларни энг яхши ҳолатида замон машиналари билан таъминлашга тўғри келди.

Учинчидан, шу машиналарни ағаллаш учун тайёрланган кадрлар бўлмаса, яхши машиналарнинг ўзи нима иш қилиб бера олади? Машиналар улар учун ёрдам эмас, балки беҳуда рок бўлиб қолур эди. Шунинг учун ҳам партия, қишлоқ хўжалигини механизациялаш соҳасида, агрономия соҳасида ишламоқ учун икки юз мингдан кўпроқ мутахассис шахарлардаги муассасалар ва корхоналардан сафарбар қилиб, уларни колхозларга, совхозларга, МТСларга ишга юборди, яъни дала-ларда ишлаш учун юборди.

Шундай қилиб, колхозлар ва социалистик қишлоқ социалистик шахарлардан ёрдам тариқасида фақат

машиналарини олиб қолмасдан, шу билан бирга мутахассис кадрлардан иборат жиҳдий мадад ҳам олди.

Туртинчидан совет органиларининг қишлоқ хўжалигида қилётган раҳбарлигини қайта қуриш ва партия ишларини қайта қуриш керак эди. Болхос ишлаб чиқаришга раҳбарлик қилишдаги бюрократияни тугатиш ва колхозларнинг ўз бахт-саодати йўлида ишламоқлари учун уларнинг ташаббускорликларига кенг майдон очиб бериш бу соҳаддаги асосий иш бўлди. Илганлаштириш методлари Ғагартирилди. Партия ишчи эса колхозчилар оммаси орасида ишлаб чиқаришни юксалтириш соҳасидаги ташкилотчилик ишларига, колхозчи деҳқонларни шу вазифаларни бажаришга сафарбар қилишга асосий эътибор бериладики, бундан ҳаммаимизнинг хабарингиз бор. Бу қайта қуриш колхозчилар оммасининг ижодий ташаббускорлигини ривожлантиришга имконият бериб, совет ҳокимиятининг район органиларини ва партия органиларини ишлаб чиқаришга яқинроқ бўлишга, илордан нарироқ бўлишга мажбур қилди.

Бешинчидан, мамлакатни озин-қотиб билан таъминлаш ишда ҳам, шунингдек бутун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини, шу жумладан чорвачиликни ва техника экинларни етиштиришни юксалтириш ишда ҳам ҳамма нарсанин негизин дон етиштиришни кўпайтиришди. Шундай қилинмаса, чорвачиликнинг маҳсулот бўлишини таъминлаб бўлмайди ва техника экинларини ривожлантириб бўлмайди. Агар колхозчиларга галла берилмаса, улар пахта ва бошқа экинларни етиштириб берамайдилар. Шу сабабли эскидан ақилиб келган ерларда доннинг ҳосилдорлигини кўтариш билан бир қаторда (бунинг учун кўп вақт керак бўлади) кўриқ ерларни қисқа муддат ичиде ғаллаштириш дон етиштиришни кўпайтиришда тез ҳал қилинадиган асосий таянч қилиб қўйилди. Уч йил ичиде 35,5 миллион гектар кўриқ ер ғаллаштирилди, яъни бир ерлар кўриқ дашт бўлиб ётган эди.

Мана энди кўрдингизми, ўртоқлар, биз бу қарорни қабул қилаётган вақтимизда тўғри қарор қабул қилётганлигимизга амин эдик. Оран уч йилдан сал кўпроқ вақт ўтиди, шу вақт ичиде ўша талбирларнинг ҳаммаси турмуш синовиде текширишдан ўтди. Бизни хурсанд қилган нарсга шуки, партияимизнинг қишлоқ хўжалигида, унинг қолдоқликни тугатишга доир бу тарихий қарорлари тўғри қарорлар эканлигини турмушининг ўзи тасдиқлади.

1956 йилнинг ўтган бошқа ҳамма йиллардан фарқи шуки, бу йил бизда ҳукуматнинг мақсур сўбатини ўтказиб асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ҳамма фронтиде, айниқса дон, пахта, сут етиштириш соҳасида бизга жуда катта галлаблар келтирди.

Яқинда Қозғетон ССРга ҳамда Россия федерациясининг бир қанча шарийи областида ва ўзлариде дон етиштиришда эришган жуда катта муваффақиятлари учун Ленин ордени топширилди. Ўзбекистон ва Тожкистон республикалари ҳам пахтачиликда эришган катта муваффақиятлари учун Ленин ордени олди.

Пахтачиликни ва чорвачиликни ривожлантиришдаги муваффақиятлари учун Қирғизистон республикасига ҳам Ленин ордени топширилди. Бутун эса ҳукуматимизнинг продаси билан, Олий Советнинг продаси билан Туркманистон республикаси ҳам пахтачилик ва чорвачиликдаги муваффақиятлари учун Ленин ордени олмоқда. (Гулаурас қарсақлар). Воронеж ва Москва обла-ластлари ҳам сут етиштиришни юксалтиришдаги муваффақиятлари учун Ленин ордени билан мукофотланди.

Авалги йилларда нима учун биз орденлар бераман эди? Бунинг сабаби шуки, орден беришга арийдиган ишнинг ўзи йўқ эди. Энди бўлса, биз 1956 йилда қишлоқ хўжалигининг ҳал қилувчи тармоқларда дастлабки катта муваффақиятларга эришдик, бу муваффақиятлар эса қишлоқ хўжалигини юксалтириш соҳасида партиямиз сўбатига асос қилиб олинган идеяларнинг моддий натижасидир.

Муҳаллақланган ишларнинг ҳаммаси ҳали қилинган йўқ. Лекин шу қилинган ишларнинг ўзи ҳам жуда катта иш бўлди.

Биз 1956 йилда гўшт етиштириш соҳасида ҳам айниқса Украина ССРда, Молдавия ССРда, Красноярск ўлкасида ҳамда бошқа баъзи обла-ластлар ва ўзлариде сезиларлик муваффақиятларга эришдик. Лекин, афуски, бошқа кўп областлар ва республикалар, жумладан гўшт етиштиришни кўпайтириш соҳасида жуда кам силжиш қилдилар ва шу областларда ҳамда республикаларда гўшнга бўлган талаб чорвачилик маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш ишдаги муваффақиятларга қараганда тезроқ ўсиб бормоқда, шу сабабли давлат учун ҳозирча гўшт етишмай турибди.

Дон проблемасини кўтариб бу сут етиштиришни кўпайтириб, эндиликда биз мамлакатимизда гўштини мўл-кўл қилмоқ учун гўшт етиштиришни кўпайтириш проблемасини тезроқ ҳал қилиш керак.

Ўртоқлар! Туркманистон Совет Социалистик республикаси ўз территориясининг миқдори жиҳатидан Европадаги кўпгина давлатлардан катталик қилади. Совет Иттифоқиде эса бешинчи ўринни олиб турибди. Кўриб турибемизки, агар хариғатга қарасангиз, Туркманистон территорияси жиҳатидан жуда катта давлатдир, агар хариғатга қарасангиз, унинг анча салобатли давлат эканлигини дарҳол пайқаб оласиз. Ҳарқандай давлат шундай территорияга эга бўлса жон берди. (Нарсанлар), чунки унинг салкам ярим миллион квадраткилометр ери бор.

Сизларнинг кўпгина яхши ерингиз бор, бу ерларнинг серкўён, ана шу кўёшни муҳтоқ бўлган бошқа республикаларга нўёмон қилсангиз ҳам бўлади, лекин афуски, ҳозирча бу бизнинг қўлимиздан келмайди. Туркманистон кўён нуруларини Москвага, Вологдага ёки Архангельскга нўёмон этишни учун шу нуруларни элиб берадиган воситалар иxtиро қилинган йўқ. Сизларда сув етишмайди, лекин бу илордиз бир нарсга эмас. Эркин оламнинг эркин меҳнати билан кўп нарсанд барпо қилиш мумкин. Туркманистонда эса ер учун сув топиб бериш мумкин ва лозим. Сизлар катта Қорақўл қана-лини қуришга қирингансиз, бу қана-ли Амударё сувини Чорқўй ва Мари областига ўтказишга ёрдам беради.

Бу канал қурилишининг биринчи набатдаги қисми асосан 1958 йилда битказилиши лозим. Бу канал Мари областида сувборилдиган ерлардаги экин майдонларини икки баравар кўпайтиришга имкон беради. Мурғоб дарёсида сув обори қуриломоқда. Тажан дарёсида ва Ашқоб ёқинида сув оборлари қуриш мўжзааланмоқда. Бизда бўлган техника билан, моҳирлик ва ташаббус кўрсатиб ҳали кўп иш қилиш мумкин.

Сизларнинг республикаимизда қўйчиликни ривожлантиришга яроқли ерлар кўп. Бобоев ва Сариев ўртоқлар, республика қорақўл етиштиришда биринчи ўринни олгани мумкин, деб мента айтишди.

Пахтанинг сифати жиҳатидан сизлар бошқа ҳамма республикалардан ўзиб кетингани мумкин, чунки сизларнинг республикаимизда узун тонали ингичка пахта яхши ўсади. Бу ўртоқлар мента, Мари областида узун тонали пахта Тожкистондаги-га қараганда яхшироқ битади деди-кичи. Гарчи одамлар баъзан ўзла-

риқини тўғрисида қизишиб, ўзлариники маъқуллаб, гапирсалар ҳам, уларнинг бу гапига ишонман. Аммо уларнинг бу гапига тожиклар рози бўлармиканлар ёки ўзлари бундан ҳам яхшироқ пахта беришга ҳаракат қилармиканлар, бунни билмайман. Аммо, шундай тақдослаб кўриш керак бўлади. Хуллас, сизлар Совет Иттифоқиде сифат жиҳатидан ёмон эмас, балки яхшироқ пахта беришингиз мумкин. Қорақўл етиштириш жиҳатидан эса биринчи ўринни олишингиз мумкин. Қорақўл ва жун ҳам аҳоли учун жуда зарур моллардир.

Мен Туркманистон экономикасининг ўсишини кўрсатувчи рақамларга қараганимда шундай бир фақт кўзга ташланди: 1913 йилдаги нисбатан ҳозирги вақтда Туркманистонда бугудой экин уч баравар қамайган, аммо пахта экин уч баравар кўпайган. Ҳўн аҳолининг тиричилиги нима билан ўтмоқда? Ахир пахтаин пишириб емайди-ку, бугудой эса етишмайди. Бунинг сабаби шуки, мамлакатимизнинг иқтисодий районида ўртасида, турли республикалари ўртасида меҳнат тўғрисида тақсим қилинган. Қўриқ ерларда галла шу ерларнинг аҳолиси учунгина етиштирилиб қолмасдан, шу билан бирга бутун мамлакат учун, пахта тайёрлаб бераётган сизларнинг республикаимиз учун ҳам галла етиштирилмоқда. Шу сабабли пахтачилик мана шундай дадил қадимлар билан олға «бормоқда. Колхозчилар бугудой ошларини муқар-рар биладилар. Гарчи дастлабки йилларда баъзи бировлар бунга шубҳалансалар ҳам, энди шак-шубҳага сира ўрин қолмади. Иқлим, тупроқ шароитларидан ва бошқа табиий шароитлардан энг кўп фойдаланиш, аҳолининг меҳнат малакаларидан энг кўп фойдаланиш манфаатларини қўзлаб, турар республикалар ва иқтисодий районлар ўртасида меҳнатини тўғри тақсимлаш меҳнат унумдорлигини юксалтиришнинг ва ривожланишини суръатларини тезлаштиришнинг энг катта мабодидир. Бу соҳада биз кўп иш қилдик, лекин мамлакатга кўпроқ маҳсулот бермоқ учун янада кўп иш қилиш керак.

Шунинг учун ҳам сизларнинг экономикаимизда пахтачилик қўйчилик, мевалар ва сабзавотлар етиштириш алоҳида ўрин тутди. Чунки булар ҳам аҳоли учун зарур нарсалардир.

Туркман халқи ва шу мажлисда ўтиришларининг ҳаммаси бугун байрам қилиб хурсанд бўлаётганлигининг сабаби маълум, мен ҳам бу хурсандчиликка қўшилиман ва сизлар билан биргаллик қувонаман. Лекин биз коммунистлар бутун халқини янги ишларга сафарбар қилмоқ учун, янада афр куч билан олға сакрамоқ учун таянчи тариқасида бундай байрамдан фойдаланмасак бизнинг коммунистларимиз ва революционерларимиз қаред қолди. Бунинг учун бизнинг иш-иш-иш, афуски, ҳали ҳам бўлиб келган камчиликларини йўқотиш керак ва қибранган хисларни ўзинга таққид — ўз-ўзини таққидан иборат коммунистик хисларни ривожлантириш керак. Партия ва совет режими нақадар кучли бўлса, ўзининг камчиликларини шу қадар дадил таққид қилиш лозим, чунки бундай таққид қилиш камчиликларини йўқотиш учун энг яхши воситадир. Бизнинг душманларимиз фақат таққид қилиш учун ва қилинган ишларни ёмонламоқ учунгина таққид қилиб келмоқдалар ва таққид қилмоқдалар. Аммо бизга бундай таққид керак эмас, балки камчиликларини тугатиш учун, олға бориш учун қилинган таққид керак — болшевикча таққид ва ўз-ўзини таққид мана шунинг ўзиндир.

Туркман халқи Ленин ордени билан мукофотланганлиги сабабли олдида қи

Ўртоқ А. И. МИКОЯН нутқининг охири

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Объектив шартлари бир хил бўлгани ҳолда «Ленинизм» колхозининг шунчалик муваффақиятли ишлаётганига нима сабаб бўлганлигини тушуноқ учун менинچа керак бўлмаган қалит мана шунди. Туркманiston республикасида ҳозир оқибат келаятган пахта майдонининг ўзидан олдинда ҳосилни 50 процент кўпайтириш учун бошқа колхозлар нималар қилиши кераклигини тушуниб берадиган қалит мана шунди. «Ленинизм» колхозини ўтган йил эришган даражага бошқа колхозлар ҳам тасроқ эришиш керак. Пахта оқибат келган майдоннинг ўзидан ҳосилни икки баравар кўп олиш, шу тариқа колхозчиларнинг даромадларини кўпайтириш учун «Ленинизм» колхозининг бешинчи бригадаси пахтадан ҳосил олинган ўтган йил эришган даражага эришини керак. Колхоз раҳбарлари оммага таяниб ишлатилишлари, ханцелиярилик, бюрократик ённамалари билан овора бўлиш ўрнига, омма орасида жонли ташкилотчилик ишларини олиб борадиларки тўғрйлик бу муваффақиятга эришилади.

Мен буни шунинг учун ҳам ўқидириб ўтайтирмакчи, Ленин ҳам ўз вақтида бизларга омма орасида ишлашнинг, омма билан алоқада бўлишнинг аҳамияти ҳақида, омма билан алоқада бўлиш ва омма орасида ишлаш муваффақият билан олга боришининг асосий фактори эканлигини ҳақида неча мартада таъкидлаган эди. Шу сабабли Лениннинг бир неча сўзларини далил қилиб келтиришга ҳужжат беринчи. У, омманинг қўлай-қулайлиги, омманинг иккидў ташаббусларини коммунизм ишнинг муваффақияти учун асосий дастак бўлади деб неча мартада айтган эди. Ленин бундай дегани эди: «Социализм юқоридан берилган кўрсатмаларга мувофиқ ажудга келтирилмайди. Расмий-бюрократик автоматизм социализм руҳига ётмас; жонли, иккидў социализм ҳалқ оммасининг ўзи эратган социализmdir». (Ленин, 26 том, 293 бет).

Бошда бир жойда Ленин шу ҳақда бундай деди: «Бизнинг фикримизча, омма онгли бўлса, давлат кучли бўлади. Омма ҳамма нарсаи билан, ҳамма масалани муҳоама қилиб, ҳамма ишни онгли суратда баҳарлашганига давлат кучли бўлади». (Ленин, 26 том, 257 бет).

Ленин яна шуни ҳам айтган эдики, «Меҳнатчилар кўпчилиги бизнинг томонимизда. Бизнинг кучимиз мана шунда, Ҳалқ коммунизмининг енгилмаслик манбаи мана шунда». (Ленин, 30 том, 54 бет).

Социализм қўриш ишида омманинг ролни ва аҳамияти тўғрисида Лениннинг мана шу доҳияна фикрлари коммунизм борадиган йўлларини бериб турибди. Омманинг ўзини ва ташаббусларини ва омма билан алоқада бўлиш колхозчилар оммасининг бутун ишлар ҳўжалигини янада юксалтириш учун курашга янада кўпроқ киришишлари учун зарур бўлган асосий шартдир.

«Ленинизм» колхозининг турмуш-шароити билан, шунингдек унинг қўлини олиш бўлган Хрушчев номли колхозининг турмуш билан танишиб чиққанномидан кейин демократия тўғрисидаги тушунича бекитиб олга тушди. Сизларга маълумки, кейинги вақтларда Америка империалистлари буржуа «демократияси» учун деб даъво қилиб, буни радио ва маъбуот орқали кўтариб пропаганда қилмоқдалар. Америкадаги демократия қанада демократия эканлигини шундан билиш мумкинки, у ерда энг ахши коммунистларни қувони қилмоқдалар, тюрмаларга қамаб қўйдилар, ҳамма хиломатчиларнинг ҳосилигини, коммунистлик идеяларга берилган ёки берилмаганликларини текшириб чиқдилар. Улар мана шуни демократия деб атайдилар, улар ҳалқ демократияси мамлакатлардаги қолоқ кишиларни ҳалқлашмоқчи бўлиб, демократия тўғрисида лоф урмоқдалар. Бунинг Венгрия мисолида кўриш мумкин. Венгрияда майда буржуа элементлар, қолоқ элементлар, ишчилар синфи орасидаги беқарор элементлар шу пропагандаларни ёнган гапларига ишондилар. Чунки, ҳар кун яна радио орқали буржуазиянинг мана шу ялтироқ демократияси венгер тилида пропаганда қилина берди, шунинг учун ҳам венгер ишчиларининг бир қисми иккинчи дунёда, дўшманлар пропагандасига ақиллади.

Сайловчиларни алдан, сохта агитация юритини, сайловчиларни ва бутун сайлов техникасини сотиб олиш йўли билан тўрт йилда бир марта қабали сайловлар ўтказилган иборат бўлган Гарбий Европа демократиясини ҳам демократия деб бўздики, азир. Бундай шароитда сайловчиларнинг бирор буржуа қандилга учун сайлов кутисида билдиротен ташлашдан, кейин ома қалитликлар ҳўмронлигини остида тўрт бўкилад, умрбод ишлардан бошқа ишларга қўлайли. Бу сайловчиларга гарчи тўра эркинлик расмий равишда таъминланган бўлса ҳам, аммо у ва режими, на сибсатини ўзгартирма олмайди.

Мажур колхозларда нималар бўладиганлигини кўрганнандадан кейин, ўша колхозда қилинаётган ишларни америкаликлар ва инглизларнинг реакционерлари маъбул бўётган «демократия» билан тақ-

қослаб қарасангиз ва шунақа сохта «демократия»ни ўша колхозлардаги социалистик демократия билан таққослаб қарасангиз, ўртада нақадар катта фарқ борлигини ва бу тушунчалар ўртасидаги фарқ ер билан осмонга эканлигини кўрасиз.

Ҳарқандай капиталистик мамлакатда деҳқонларнинг кўпчилиги бир парча кичкина ерга ёпишиб олгандир. Бу бир парча ер уларни оқил, қашшоқ, моддий турмуш кечиринишга мажбур қилиб қолмасдан, шу билан бирга шу бир парча ер донрасидан ташқарида ўз талабларини ва қобилиятларини кўрсатиш имкониятидан ҳам маҳрум қилиб қўяди. Ахир бундай доирада талантнинг яшайиши мумкинми? Бизнинг колхозларимизни олиб қаранг. Бу колхозларнинг ҳўжалиги қўлини америкадаги йирик капиталистик фермаларникидан ҳам каттароқдир. Колхоз ҳўжалигида ҳарбир колхозчининг ўз талабларини ривожлантириш учун жуда кенг майдон бор. У бир парча ерга ёпишиб қолган киши эмас, балки бутун колхоз ерининг яхши томонига эгадир. Ҳар бир оддий колхозчи, зенно бошлиги, бригада бошлиги, правление аъзоси, колхоз раиси бўлиб қолгани ва шу соҳада, кенг майдонда социализм паровитига яшаётган соқил кишининг нималарга қодир эканлигини бемалол кўрсатиш мумкин. Колхозчилар колхоз тақдирини ҳал қилиш имкониятига эгадирлар. Ҳалқ талабларини тўғрйлик-яшаётганлигига ҳам сабаб мана шундир.

Колхоз демократиясининг мана шундай формалари бор. Афсуски, биз булар ҳақида кам сўзламоқчимиз. Колхозчиларнинг умумий йиғилишлари йилга икки-уч марта тўпланади. Бу йиғилишда правление сайланади, коллектив раҳбарлик қилиш навлари ҳал этилади. Ниҳоят умумий йиғилишлар ўртасидаги даврга колхоз правлениесининг ишларини текшириб турмоқ учун, колхозлар ишнинг айрим масалаларини ҳал этмоқ учун вакиллар сайланади. Бу бир йил мўддатга сайланадиган колхоз парламенти дейиш мумкин. Колхозларда партия ташкилотлари ҳам бор. Бу ташкилотларда колхозчилар ўзларининг фикрларини бемалол айтишлари мумкин. Шунингдек колхозларда комсомол ташкилотлари ҳам бор, бундан ташқари маҳаллий Советлар, уларнинг комсомисалари бор. Афсуски, бизнинг пропагандаларимиз коммунизм мамлакатларининг биронтасида ҳам бўлмаганди бу ҳодисалардан, яъни социалистик демократиянинг бизга мана шу жуда бой формалардан ҳалқор мўқдасида пропаганда қилиш учун кам фойдаланмоқдалар.

Байрамнинг мана шу таянчанлигини кўриш мумкин, бундан демократиянинг мана шу жуда бой формаларини тақомиллаштириш ва янада яхшилаш тўғрисида ўйлашимиз лозим. Танқид ва ўз-ўзини танқид ҳамма соҳаларда ривожланишнинг учун талант кишилар даражаси билан юқори кўтарилиши учун партиянинг ташкилотчилик ишнини кўчатириш керак. Омма билан алоқа бўлишдан жойда ҳамма эскилик, бюрократизм бўлаверади, биз мана шу эскиликка, бюрократизмга қарши баъзан туяқ кураш олиб бораётимиз. Маҳаллий Советларнинг ишларини жонлаштириш керак. Баъзи маҳаллий Советлар уқлаб ётибди, ўш мнгалбо қобилиятли кишиларни актив ишга тортиш, баъзиларни комсомисада, баъзиларни бошқа комиссияда, баъзиларни ома колхоз правлениесига ишга тортиш керак ва ҳоказо. Бу ома коммунизм галабасини тезлаштириш ишида катта роль ўйнайди. (Ҳарсанлар).

Ўртоқлар! Мен ўзининг таърих сўзининг охирида туркман ҳалқининг маданияти соҳасидаги ютуқларни тўғрисида бир-икки оғиз гапларимасан ўтмоқчиман.

Ленинча миллий сибсатнинг бутун революцион аҳамиятини Туркман республикаси мисолида кўриш мумкин. Агар Туркманistonини қўлини мамлакатлар — Эрон ва Афғонистон билан таққослаб қаралса, шуни айтиш мумкинки, бундан 36 йил мўддатим бу ердаги деҳқонларнинг аҳволи билан у ердаги деҳқонларнинг аҳволи ўртасида ҳеч қандай фарқ йўқ эди. Аммо эндиликда бир-бирдан бутунлай фарқ қилинадиган икки дунё бир-бирини фарқ қиладиган бошқича вужудга келди.

Чор мустамлақачлик режими ҳўмронлиги остида яшаб, ўз хончалари ва бойлари азоб-азоб бериб

Шундан кейин Тошовау область, Ильяда районидagi «Большевик» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қўрамоний Ўртоқ Р. Отаев, Туркменнинг бирлашмасининг бошлиги Ўртоқ Мравий, Мари област, Сагарчи районидagi «Москва» колхозининг раиси Ўртоқ Д. Намедқулов, Туркменiston ССР Фанлар академиясининг президенти Ўртоқ Чариев ва бошқалар нутқ сўзлайдилар. Улар партия ва ҳўкуматини чини кўнгалдан ишонтириб, меҳнат соҳасидаги муваффақиятларини кўпайтиришга тиймай йиғилмади, СССР ҳалқларига дўстлигини, социалистик Ватаниннг қудратини ҳормай-тоғмай мустақамлашди, дедилар.

Сессияда қарош ҳалқларнинг вакиллари — Ўзбекистон БП Марказий Комитетининг секретари Ўртоқ

кеган туркман ҳалқининг камбағаллиги ва қолоқлиги тўғрисида на-тавларлар ва инсонларлар туркман шоири Махтумқули жуда яхши маъноли гапларини айтиб қолдирган:

Кўпларнинг турмуши оғирки шундай, Юз марта яхшироқ кўрган тушлари. Баъзилар юмшоқ нон тоғмас етундай, Бир умр ёвдондан чиқмас бошлари.

Лекин туркман ҳалқи бунга тоқат қилиб туришни истамасди, у яхши ва бахтли турмушга эришишни, маданий ҳаёт кечиринишга оруз қилди. Бу ҳақда туркманча мақол ҳам бор. Туркманлар: «Ўнмаган ҳалқ тўлади, ўнган ҳалқ ўзди» дейишади. (Ҳарсанлар).

Совет ҳўкумати галаба қилган пайда, яъни 1920 йилнинг бошида туркман ҳалқи бутунлай деярлик деҳқонлардан иборат эди. Унинг ўз буржуазияси, ўз пролетариати, ўз интеллигенцияси йўқ эди. Туркман ҳалқи саводсиз ва қашшоқ бўлса ҳам, лекин ўзининг руҳи, ўзининг орузлари билан олижаноб ҳалқ эди.

Ана шу туркман ҳалқи қисқа тарихий мўддат ичида, Ленинча миллий сибсатини ўтказиш даврида, Совет Иттифоқининг ҳамма ҳалқлари билан аҳил оилада яшаб, ўз умрида биринчи марта ўз давлатига эга бўлди, ўз экономикасини ва маданиятининг ҳозиргидек янгилашга муваффақ бўлди.

Эндиликда туркман республикасида ўзининг маданиятини ишчи синфи бор, ўзининг олий, ўрта маълумотга эга жуда кўп сонли халқ интеллигенцияси, ўз олимлари, агрономлари, врачлари, ўқитувчилари бор, айтишларига қаратганда ома чорам даврида туркманлардан бўлган ҳам олий маълумотли киши бўлган эмас. Туркманлар орасида ўрта маълумотли кишилар бир неча ўзи кишидан иборат экан.

Эндиликда ома республикада олий маълумотга эга бўлган етти миңдан кўпроқ туркман ишламоқчи. (Ҳарсанлар).

Эндиликда Туркменiston республикасининг агротехника фани асосларини ағаллаб олган ва ўзининг қонжон ерида пахтаи шу қадар моҳирлик билан ештиришган, республиканинг бемол даштарига кўйилгани шу қадар моҳирлик билан аяқ олдираётган ўзининг шонли колхозчи деҳқонлари бор. Бу колхозчи деҳқонларнинг ишнини кўриб, қойил бўмоқчимиз ва қувонмоқчимиз.

Республиканинг ўз савоати, айниқса нефть савоати ўсиб етишди. Гарчи бунинг катта аҳамияти бўлса ҳам, лекин ҳатто бу ҳам энг ажайиб муваффақият эмас, бундан кўра ҳам ажайиброқ муваффақият шуки, туркман миллиати қисқа мўддат ичида маданий миллиат бўлиб қолди, у ўз маданияти жиҳатидан шу қадар тез юксалдики, Совет Иттифоқидagi илгари маданий ва аича тараққий этган ҳалқлар деб ҳисобланган бошқа ҳамма ҳалқлар билан тенглашадиган бўлиб қолди. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ўтказиб келаятган Ленинча миллий сибсат натижасидagina туркман миллиати мана шундай йўл-юналишда. Туркман ҳалқи бошқа ҳалқлардан ўзининг орқда қилиб келганлигини қисқа мўддат ичида тутатди ва ўзининг маданияти соҳасида ҳам, ўзининг турмуш даражаси жиҳатидан ҳам энди шу ҳалқларга тенг бўлиб қолди. Бу билан фақат сизларгина эмас, шу билан барча совет кишилари ҳам фахрлангани мумкин. (Ҳарсанлар).

Сизларнинг муваффақиятларингиз фақат ҳалқинингиз эр бериш натижасида кўлга киритилган медаллар бўлиб қолмасдан, шу билан бирга партиянинг, Совет ҳўкуматининг ҳам эр бериб гайрат қилиши натижасида кўлга киритилган медаллар, Ленинча миллий сибсат медалларидир.

Бутун, туркман ҳалқи байрам қилаётган кунда биз сизларга шуни тилаймизки ва сизлар билан биргаликда шуни умид қилаймизки, ҳўжалик ва маданий қўлиниш янада ривожлантириш ишида, ҳалқ оммасининг моддий фаровонлигини юксалтириш ишида Туркменiston Совет Социалистик Республикаси ўзининг эришган муваффақиятларига таяниб, янада тезроқ, янада муваффақиятлроқ олга томон боради. (Гуллурос, давомий Ҳарсанлар).

Раҳимбобоева, Тожикистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Ўртоқ Раҳорон, Қирғизистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Ўртоқ Қондуқалов, Озарбайжон Компартияси Марказий Комитети қишлоқ ҳўжалик бўлимининг мудир Ўртоқ Мамедов, Қозогистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари Ўртоқ Қўрқова таърих нутқ сўзлайдилар. Сессияда Туркменiston Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Бобоев катта нутқ сўзлади.

Сессия давомидаги лойт баланд руҳ билан СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитети таъриқнома қабул қилдилар.

Ўзбекистон қишлоқ ҳўжалиги илғорларининг XII қурултойида

Ўртоқ Н. А. МУҲИТДИНОВ нутқи

Қимматли ўртоқлар, биродарлар ва қадри муҳомларимиз! Ҳозир биз кеичаётган кулар алоҳида аҳамиятга эга бўлиб ўзбек ҳалқининг тарихида муҳим ўрнни тутди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети, Министрлар Совети, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг 13 январда бўлиб ўтган тағтайна қўлима мажлисида КПСС Марказий Комитетининг Биринчи Секретари Ўртоқ Н. С. Хрушчев СССР Олий Совети Президиуми номидан республикада Ленин ордени тошларини ҳамда СССР Олий Совети Президиуми, Иттифоқ Ҳўкумати ва партия Марказий Комитети номидан Сиз билан бизни ва биз орқали бутун ўзбек ҳалқини олий мукофот — Ленин ордени билан таъриқлади. (Гуллурос Ҳарсанлар). Тантанали мажлисимиз ва қурултойимизда Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг иштироки, унинг маъмудор нутқи кўрилган масалаларининг қабул қилинган қарорларининг аҳамиятини бекимас охириди, республикамиз эришган ютуқларини бутун сабабига билан ақлоқ намоян қилди. Бу нутқларда Ўртоқ Хрушчев қилган ишларимизни кўрсатиб берди, камчилигимизни олиб ташлади, бу камчилигимизни тўзатиш йўлларини кўрсатди.

Совет Ўзбекистонини гуллаб-шароитида тинмай таъриқлаб қилганликлар, республикамизга олий мукофот — Ленин ордени берилгани учун шу қурултой миёридан туриб шонли Коммунистик партиямига ва қонжон Ҳўкуматимизга бутун ўзбек ҳалқи номидан чин юрагимиздан миң раҳмат айтишга ижозат берингиз! (Гуллурос Ҳарсанлар).

Москва, Ленинград областларидан, Украина, Қозогистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменiston, Озарбайжон ва Армениястон қардош Совет социалистик республикаларидан бизни иззат-ҳўрмат қилиб келган азиз меҳмонлар ҳам республикамиз меҳнатчиларининг қизини таъриқладилар. Уларга ҳўжалик ва маданий соҳасида янгилашгани муваффақиятлар тилаймиз.

Ана шу қардош биродарларимиз ва меҳмонларимизга ва улар орқали шу республикаларнинг, областларнинг ҳамма меҳнатчиларига, шунингдек Совет мамлакатларининг бошқа ҳамма республика ва областларидagi барча меҳнатчиларига, бизни йўқлаб тўйимизга келган ва бизга сазоман йўлдан ҳамма чин биродарларимиз, ака-укаларимизга аламлиқ саломлари, изҳор қилган таъриқлар ва ҳўрматлари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети, Министрлар Совети, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети номидан, республикамизнинг барча меҳнатчилари номидан миң раҳмат айтишга ижозат берингиз! (Ҳарсанлар).

Ўртоқлар! Ўзбек ҳалқи, Совет Иттифоқидagi барча ҳалқлар сингари ўз ишда Партия ва Ҳўкуматимизнинг оталарча таъриқларини кун сайин сезиб турибди. Шу билан бир қаторда қўлга киритилган ютуқларимизда вакиллари шу ерда ўтирган республикалар, областларнинг ҳам катта хизмати бор. Шунинг учун ўзбек ҳалқининг қўлга киритилган ютуғи сизларнинг ҳам ютуғингиз, Ўзбекистон меҳнатчиларининг байрами — сизнинг ҳам байрамингиздир.

Биз ҳам қардошларимизнинг севинчи, шодисини, ютуғини ўз ютуғимиз деб биламиз, шунинг учун қурултой миёридан туриб, қадри муҳомларимизга кўлга киритилган ҳалқ, ютуқлар ҳақида таъриқлар, Ленинград областларидан, Украина, Қозогистон, Қирғизистон, Тожикистон, Армениястон, Озарбайжон республикалари меҳнатчиларининг коммунистик қурилти соҳасида кўлга киритган катта ютуқларидан шодланамиз ҳамма уларга ҳўжалик ва маданий қўлиниш соҳасида янги муваффақиятлар тилаймиз. (Ҳарсанлар).

Биз қардош республикалар, област ва ўлкалар ўртасида кенг аяқ олган ҳамма таъриба аламини, камчиликларни узаро ўртоқларга тутатишга асосланган социалистик мусобақа катта самалар берилганини, кўп миллилати улум мамлакатимиз ҳалқлари ўртасида қардошлик ва дўстлик алоқаларини мустақамлашга қудратли восита эканлигини назарда тутиб, социалистик мусобақа байрогини янги баланд кўтарамиз. Биз бу мусобақа КПСС XX съезди тарихий қарорларини бажариш учун курашда совет ҳалқини янги муваффақиятларга ошиштириди, ҳалқларимиз ўртасидаги дўстлик ишларини янада маҳкам боғлайди деб ишонамиз. (Ҳарсанлар).

Биз қурултойимизда бир овоздан 1957 йил учун янги социалистик мажбуриятлар қабул қилдик. Қардош республикалар, областлардан келган ўртоқлардан илтимосимиз шуки, улар шу қурултойда қабул қилинган мажбуриятларни ўзлари билан олиб кетсалар, ўз республикаларидан, областларидан бўладиган съезд ва кенешларидagi социалистик мажбуриятларни муҳоама қилган вақтларда бир кўриб чиқсалар, маълум тўпаса, 1957 йил қишлоқ ҳўжалигининг ҳамма тармоқлари бўйича юқори ҳосил олиш учун ўз вакилларини юборган республика ва областлар ўртасида социалистик мусобақа шартномаси тўзлас! (Ҳарсанлар).

Биз партиями XX съездининг қарорларини сўзсиз амалга ошириш учун курашганимиз ҳолда бир-бирларимизнинг ютуқларимиз, таърибларимизни ўрганишимиз, халқга ўрганишимиз лозим. Бу ерда Москва область меҳнатчиларидан вакил бўлиб келган Ўртоқ Генералов қудратли миёридан туриб ўз таърибларини айтиб берди. Пахтачилик соҳасида байрогиниз Ҳамроқул Турсунқулов бўлса, чорвачилик соҳасида байрогиниз Федор Степанович Генераловдир. (Ҳарсанлар).

Совет Иттифоқининг пахта қони бўлган республикамизда пахтачиликни юксалтириш учун олиб борилган кураш юзлаб Турсунқуловларни дунёга келтирган бўлса, эндиликда, қатъий ишонч билан айтишимиз мумкинки, чорвачиликни юксалтириш учун кураш Ўзбекистонда ўзлаб-ўзлаб Генераловларни юзга келтирди. (Ҳарсанлар). Ана шу ҳам мамлакатимиз ҳалқларига ўртасидаги дўстлигининг қудратини ақлоқ кўрсатувчи эр воқеа бўлади.

Ўзбек ҳалқининг энг ахши фазилиятларидан бири — меҳмондўстликдир. Қардош республикалардан ва областлардан келган меҳмонлар бутун қурултойимиз ёнидангина келишганини эмас, балки ўзларининг қудратини ақлоқ кўрсатувчи эр воқеа бўлади.

Ўзбек ҳалқининг энг ахши фазилиятларидан бири — меҳмондўстликдир. Қардош республикалардан ва областлардан келган меҳмонлар бутун қурултойимиз ёнидангина келишганини эмас, балки ўзларининг қудратини ақлоқ кўрсатувчи эр воқеа бўлади.

Тез-тез кўришиб туриш қардошлиқ ишларини ва интернационал алоқаларини янада маҳкам боғлайди унинг ахши аниланган халқимиз дўстларининг таъриқларини бақониди қабул қилишга ва ўз вакилларини қардош республика ва областлар меҳмон қилиб юборишга доим тайёрдир. (Ҳарсанлар).

Биз аминимизки, бу учрашувлар, таъриба аламинилар, совет ҳалқларини ўртасидаги бизимиз дўстлигини янада мустақамлашди. Ватанимиз қудратини янада ошириди, коммунизм қуриш йўлидаги улғурғор вакилларини муваффақиятга амалга оширишга эрдам беради.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўзининг келачи ердаги нутқиди республикамизда олдига турган энг муҳим вазифаларини айтиб берди. Биз ана шу вазифаларини ва бутун қабул қилинган мажбуриятларининг сўзсиз уйдасидан қиқимиз деб Ўзбекистон меҳнатчилари номидан Партиямига, Ҳўкуматимизга, бутун совет ҳалқига ва биз билан мусобақадан бўлган қардош област ва республикалар меҳнатчиларига чин раҳмат виждонан ваъда берамиз. (Ҳарсанлар).

Ўртоқлар! Бир йил оз фўрат, лекин ўртоқлар фақатгина бир йил мўдатида — 1956 йилда Ўзбекистоннинг ҳалқ ҳўжалигини, маданиятини янада юксалтириш учун партия ва ҳўкуматининг белгилашган таърибларини, кўрсатган қарорларини эсимизга олсак, қадимий шодликларга тўлайди, бу ерда нақадар катта эҳсанлиги, олашмузуларихий аҳамиятга эга эканлиги равшан бўлади. Партия ва ҳўкуматимиз томонидан 1956 йилда қабул қилинган қарорлар, республиканинг Ленин ордени билан мукофотлангани партия, совет, қишлоқ ҳўжалик қисса ва комсомол органларини, республикамиздаги барча меҳнатчиларни янада юқори ҳосилга эришиш, чорвачиликни янада юксалтириш, ҳалқ ҳўжалигини ва маданиятининг барча тармоқларини яна юқори босқичга кўтаришдир. (Ҳарсанлар).

Чорвачилик соҳасидаги жиғдий хатоларимизни Ўртоқ Хрушчев жуда ҳам тўғри танқид қилди. Шу ерда ўтирган азамат кадрларимизга сўзини, биз партиямига, ҳўкуматимизга ва қардош республика ва областларнинг вакилларига қатъий сўз бериб айтмакчи, бу ўширтинилан 1 йил, энг узоғи билан 2 йил — 1957-1958 йиллар мўдатида чинамиз ва чорвачи — гўшт, сўт, жув, туҳум, ё ва бошқа маҳсулотларнинг ҳажмининг ҳар 100 гектар ҳисобига анча оширамиз. Пахтачиликни юксалтириш соҳасида қандай эр бериб қиришган бўлсак, чорвачиликни юксалтириш соҳасида ҳам худди шундай эр бериб қиришамиз.

Нимата Сергеевич Хрушчев республикамизда уй-жой қурилишининг аҳволи ёмонлигини жуда қатъий танқид қилди. Бизда маъналар ва материаллар етарлик бўлишга қарамай, ҳалқ ҳўжалигининг бу муҳим соҳасини ўз ҳолга ташлаб қўйдик. Бунда аҳволининг ёмонлигига сабаб бу муҳим ишга қўлини раҳбар ҳодимларнинг мўлақоқ маъмуриятчилик билан қараётганидир.

Ўртоқ Қамолот уй-жой қурилиши масаласида беш йиллик программани турли соҳалар бўйича айтиб берди. Ўртоқ Қамолот докладда айтилган фикрлар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидан, Министрлар Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида маълумланган фикрлар бўлиб, қурултой ҳам қабул қилди.

МТСларда ижодкорлик билан ишлаётган энг ахши кадрлари ана шу балармининг ўрганишимиз, халқга ўрганишимиз лозим.

Республикамизнинг гуллари — қорхона, қолхоз, МТС, совхозларда, район, шаҳар, область ташкилотларида ишлаётган кадрларимиз ўтган йили ҳалол ва ижодкорона ишлади. Шунинг учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан сизларга, сизлар орқали республика, область, шаҳар, район, қишлоқ, қолхоз, совхоз, МТС ларда ишловчи фидокор ҳодимларимизга, чормай-тоғмай қилган ҳалол меҳнатлари билан буюк Ватанимиз ва Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасини янада гуллаштиш учун курашдаги иборат умумхалқ ишга муносиб ҳиссисини қўлган ҳамма кишиларга галаба шодисини қиларизки чин қалбларимиздан миң раҳмат айтишимиз. (Ҳарсанлар).

Қандай қарорлар қабул қилинамиз, қандай вазифалар олдимизда турмасин лекин ишнинг тақдирини тарихин яратувчилар бўлган оддий кишилар — ишчиларимиз, қолхозчиларимиз, МТС ва совхозларда ишлайдиган оддий ҳодимларимиз ҳал қилди. Шунинг учун биз — раҳбар ҳодимлар бизни тарбиялаб ўстирган, қийинчиликларини енгил, астойдил меҳнат қилиб мўлақоқ ишларни бунда келтирган ҳалқ ва ҳўжаликнинг барча соҳаларида ва айниқса 1956 йилда пахтачиликни ривожлантиришда катта муваффақиятларга эришган ота-оналаримиз, ака-укаларимиз — оддий қолхозчилар, совхоз ва МТС ҳодимларидан миёнадор бўлишимиз, уларга раҳмат дейишимиз керак. (Ҳарсанлар).

Ўзбек ҳалқининг энг ахши фазилиятларидан бири камтарлик, меҳнатсеварлик, софдиллик ва

Қорақалпоқ совет адабиёти ва санъати гуллаб-яшнамоқда

Қорақалпоқ совет адабиётига кўриқ

1956 йил қорақалпоқ совет адабиёти учун баърақали ижод йили бўлди. Партия XX съезидининг тарихий қарорлари билан қуролланган барча совет ёзувчилари сингари қорақалпоқ ёзувчилари ҳам ўз ижодларида катта бурлиш ясадилар, халқ ҳаётига чуқуროқ кириб бориб, уни атрафича тасвирлай бошладилар. Республикаси пойтахти Тошкент шаҳрида қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадасини ўтказиш ҳақидаги қарор муносабати билан ёзувчилар олдида масъулият ва аниқлалар қўйилди. Қорақалпоқ ёзувчилари декадада пухта тайёргарлик кўриб, ўтган йили проза, поэзия, драматургия ва адабий танқидчилик соҳасида бир қанча йирик асарлар яратдилар.

Қорақалпоқ ёзувчилари ўзларининг байрам — декадага тайёргарлик кунларида янги асарлар устида ишлаш билан бир қаторда, ўзларининг аввал яратган асарларини қайта кўриб чиқдилар.

Қорақалпоғистон АССР Давлат нашриёти декадага бағишлаб, ёзувчиларнинг қорақалпоқ ва рус тилида 30 га яқин китобини босиб чиқарди. Бу тўпламлар ичда ота-она қорақалпоқ ёзувчилари А. Добилов, И. Оймираев, Х. Сейтов, Н. Жапақов, А. Бегимов, Б. Қаниязаров, М. Қосимова, Х. Туримбетова, Қ. Дусанов, И. Юсупов, Ж. Ташенов, Х. Тожмуратовларнинг повесть, поэма, ҳикоя, очерк ва шеърлари бор. «Қорақалпоқ поэзиясининг ан-

Қорақалпоқ санъати ва адабиёти декадаси қатнашчиларидан бир гуруҳаси. Суратда: биринчи қаторда Ж. Ташенов (ёзувчи), М. Матназаров (Қорақалпоғистон АССР Маданият ва санъат вазирлиги раҳбари), И. Сағитов, Т. Нажимов, Ж. Сейтазаров (ёзувчилар), Т. Адамбеова (музикашунос), К. Матёқубова (Қорақалпоғистон АССР да хизмат кўрсатган артистка). Иккинчи қаторда: У. Хўжалиев (ёзувчи), М. Нурмухамедов (адабиётшунос-танқидчи), Х. Тожмуратов, Й. Оймираев (ёзувчилар). В. Салов фотоси.

С. НУРИМБЕТОВ.

НУҚУСГА

Утмишда ташландин, қароқ чўл эдинг,
Хароба эр эдинг, қашшоқ эл эдинг,
Рўшнолик кўрмаган гагмин дил эдинг,
Букун пойтахт бўлиб, ном олдинг шаҳар.
Партия меҳридан баҳраманд бўлдинг,
Гулларга, нурларга беланиб нудинг,
Кундан-кун етилиб хуснига тўлдинг,
Изд тиклаб кўнларга юксалган қадар.
Халқимиз меҳнат, илми тўғайли,
Кучоғинг кундан-кун бўлиб чиройлик,
Мақтовга арзийди кўрнам Хўжайли,
Амининг бўйида янган шаҳар.
Қизметган томонинг янган гулбоғ,
Кечалар боғларда порлаган қароғ,
Кўнраги юлдузлар каби бесаноқ,
Москва, Тошкентдан нур олган шаҳар.
Кўйингизда заъб билан отар ҳар оқ тоғ,
Фабрика, заводлар учур турар бонг.
Халол меҳнат билан тароватинг донг,
Санъати ўсиб юксалган шаҳар.
П. МУМИН таржimai.

Амет ШОМУРТОВ.

ОНАМГА

Онамон, сен учун бўлсин хурматим,
Сен туғдинг, туғилиб келдим олмга.
Оланим кўрдим-у, нурни кўрмадим,
У маҳал нур бонмас эди одамга.
Зимистон қоронғу эди у палла,
Қийналиб яшардим нонга зор кўйи.
Эмизиб, мунг билан айтирдинг алла,
Бошимда ёш тўкиб кечалар бўлиб.
Мен ўсиб беш йилга босаран, у йил
Октябрь офтоби чиғди оламга.
Бахт билан, эри билан жўшди ҳар бир дил,
Нур беги нурга зор ўтган одамга.
Миллионлар қатори бўлдим бахтиёр,
Улғайдим бахт билан воғга етдим.
Сен туғдинг ўғилда сенинг меҳринг бор,
Оналик меҳрининг дилга жо этдим.
Онамон, сен учун бўлсин хурматим,
Сен нонда бўлмайсан ёлдиман бирдан.
Эл ҳақинг, туз ҳақинг четда турмадим,
Сўз бурчинг ўташга отландим мен ҳам.
ШУНҚОР таржimai.

Декадага бағишланган виставка

Навоий номида халқ кутубхонасида қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадасига бағишланган виставка ташкил қилинди. Виставкани кўриб келиш қорақалпоқ адабиёти ҳақида катта таассуротга эга бўлди.

Виставкада дастлаб классик адабиёт намоянаси Бердахнинг танланган асарлари ва шoir ҳақидаги монография, танқидий-библиографик мақолалар, «Қирқ қиз» номида халқ эпосининг русча ва ўзбекча нашрлари кўзга ташланди. Виставкада халқ эпосининг Москвадаги бадиий адабиётлар нашриётида босилган нусхаси ҳам кўйилган.

Республиканинг шоирлари ва ёзувчиларининг Нуқусда қорақалпоқ тилида босилган бадиий асарларига виставкада кенг ўрин берилди. Уларнинг соми 50 дан ортиқ. Бу асарлар орасида Жўмабой Ташеновнинг «Жанговар дўстлари» номидаги, Пулмираза Оймираевнинг «Ойдин йўлда» номидаги шеърлар тўплами, Н. Жапақов, Х. Сейтов, Х. Тожмуратовнинг поэмалари, шуниданқ Хўжабек Сейтов, Бойниёз Қаниязаров, Қарим Дусанов, Амет Шомуртов, Т. Сеймуртов, Нажим Шомуртов, Давлатқў Қосимов ва бошқа ёзувчиларнинг асарлари бор.

Узбекистон АССР Давлат нашриёти декадага атаб қорақалпоқ ёзувчиларининг асарларини рус ва ўзбек тилларида нашр этди. Виставкада ана шу китобларни ҳам учратасиз. Қорақалпоқ қаламкашларининг «Дружба народов» альманахи, «Звезда», «Огонёк» журналларида босилган асарлари, «Искусство» давлат нашриёти босиб чиқарган Х. Турмутовнинг «Бахти қиз» пьесаси, Ленинграддаги «Советский писатель» нашриёти босиб чиқарган «Совет Қорақалпоғистони шоирлари» номидаги тўплам ҳам виставкага кўйилган.

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати бағишланган газета ва журнал материаллари, айрим монография асарлар, театр санъатида бағишланган фотосуратлар ҳам диққатга сазовордир.

Китобхоналар виставкани эъри қилиш билан томоша қилмоқдалар.

Т. НАЖИМДИНОВ.

Санъатда янгилик учун

С. МАДИЕРОВ, поистон АССР халқ артистаси Ш о м у р т о в а «Қиз портрети», Д. Р. Мияулицкийнинг «Оқин Курбонбой Тожиев», «Маншур пахтакор Қозоқ Жуманазаров» каби портретлари қорақалпоқ тасвирий санъатининг кундан-кунга ривожланиб бораётганидан, унинг тематик доираси, жанри кенгайтирилганидан далолат беради.

Кейинги йилларда қорақалпоқ тасвирий санъатида графика ҳам жой ола бошлади. М. В. Гринев томонидан яратилган қорақалпоқ адабиётининг классиги Бердах ҳайкали, Игнатъев ва Бугаенколарнинг асарлари халқимизнинг маданий ҳазинасига қўшилган ҳиссадир.

Қорақалпоқ санъатида халқ амалий санъати муҳим ўрни эгаллади. Виставкага амалий санъат намунаси тариқасида ҳар хил гилам, шолча, кийгиш, дорпеч, аркалар ва хотин-қизлар кийими, беазқ асбоблар, рўзгор буюмлари, кулчилик намуналари, ўймакорлик асарлари кўйилган.

Амалий санъат ўғимиздаги янги традицияларни давом эттириш ва халқ дили ҳамда талабига мос келадиган янги, оригинал миллий нақш, беазқлар яратиш асосида боийлиб борилмоқда.

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси тасвирий санъатимиздаги ўтуқларини қайт қилиш билан бирга, бу соҳадаги камчиликларимизни ҳам кўрсатиб беради. Шубҳа йўқки, қорақалпоқ санъаткорлари ўзбек санъаткорларидан ижодий сабоқ олдилар, булар билан бирга тасвирий санъатини ривожлантиришга бутун куч ва қобилиятларини сафарбар этдилар.

Рассом Б. Д. Камневнинг «Денгиз сўймоғи» ва Ф. Мадаани билан биргаликда ишлаган «Муз остидаги балчиқ тутиш» каби асарларида халқ ҳаётининг, табиат манзараси ҳаққоний аке эттирилган. Шунингдек, Г. С. Лавковнинг «Амударё бўйлари», ҳаваскор рассом Тарабуҳнинг «Чул» картиналари, Ю. В. Савицкийнинг ва А. Утеповларнинг асарлари, А. Р. Бироконинг портрет жанрида яратган «Қорақал-

Станиславский номида театр спектакллари

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадасининг ўтказилиши Қорақалпоқ халқининг ҳаётида катта маданий воқеадир. Декада қорақалпоқ маданияти, шу жумладан қорақалпоқ совет театри муваффақиятларини намойиш қилиб кўрсатади.

Станиславский номидаги қорақалпоқ давлат театрининг ижодий йўли учра узоқ бўлмаса ҳам, у қисқа вақт ичда катта муваффақиятларини қўлга киритди. Қорақалпоқ театри асосан рус классик ва совет театри таърибисидан ўрганган ва юксала борди.

1927 йилда ташкил этилган «Тонг нури» гуруҳиаси кейинчалик барпо этилган Станиславский номидаги қорақалпоқ давлат театрига асос бўлди.

Қорақалпоқ театри социалистик реализм методлари билан қуролланиб бориб, А. Островскийнинг «Камбағаллик айб эмас», М. Горькийнинг «Васса Железнова» каби асарларини сахналаштирди. Бу асарларнинг қорақалпоқ театри сахнасида кўйилиши қорақалпоқ адабиёти, шу жумладан драматургиясининг ривожланишига ўзининг баракати тасвирини ўтказди. Театр сахнасида ота-она драматурглари В. Шиницкий, К. Симонов, Б. Лавров, И. Леоновларнинг асарлари кўйилди.

Декада кунларида Тошкент томошабинларига А. Островскийнинг «Камбағаллик айб эмас», қорақалпоқ драматурглари С. Хўжалиевнинг «Семмаганга сўйкам», А. Бегимов ва Т. Олланазаровнинг «Ошиқ Гариб», П. Оймираев ва Т. Олланазаровнинг «Равшан» спектакллари кўрсатилди.

Қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси қорақалпоқ совет театрининг янги ривожланишига катта ёрдам беради.

В. МАХНАМОВ.

Янги ижодий муваффақиятлар сари

Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг домий ғамхўрликлари тўғайли улур мамлакатимиздаги бошқа қардош халқлар каби қорақалпоқ халқининг шакли миллий, маъруза социалистик маданияти тобора гуллаб-яшнамоқда. Совет ҳокимияти йилларида халқимиз орасидан моҳир санъаткорлар, талантли ёзувчилар етишиб чиқди. Қорақалпоғистонда алдари бўлмаган театр санъати, адабиётининг янги жанри—проза бунёдга келди.

Декада кунларида Ўзбекистон пойтахти меҳнаткашлари қорақалпоқ халқининг музика ва рақс ижодийети билан, ҳаваскорлик тўғарқалларининг янги репертуарлари, рассомлар ва композиторларнинг янги асарлари билан танишдилар.

Декадада қорақалпоқ ёзувчиларидан катта бир гуруҳаси қатнашди. Булар орасида республикамизда ўз қўшиқлари ва достонлари билан долг чиқарган бахшлардан саксон яшар Курбонбой Тожиев ҳам бор. Шунингдек, прозалар, драматургия, шоирлар ўзларининг янги асарларини декадага олиб келдилар. Тошкент жамоатчилиги қорақалпоқ адабиётининг ноҳир асарлари билан, унинг тарихи ва ривожланиши билан танишини имкониятига эга бўлдилар.

Утмишда Хива хонлиги, маҳаллий феодализм ва рус чоризми томонидан эзилган қорақалпоқ халқи қашшоқ ва саводсиз эди. Улур Октябрь социалистик революциясига қадар Қорақалпоғистон экономикаси ва маданияти энг қолоқ соҳа бўлиб, қорақалпоқ халқи ўз ёзувига эга эмас эди.

Совет ҳокимияти қорақалпоқ халқига ўз республикасини тузиш, Коммунистик партия барпо қилиш ҳамда ўз ёзувига эга бўлиш имкония-

қурилиш, қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш, халқлар дўстлиги, совет кишиларининг қадромонона меҳнати янги асарларининг асосий темалари бўлиб қолди.

Бу даврда П. Оймираевнинг «Қураш», «Қурашда энгдик», М. Дарибоевнинг «Айпара», «Чегарада», «Калжан», «Янги одамлар», «Коклен ботир», Н. Жапақовнинг «Москва йўлида» ва бошқа йирик йирик поэма ҳамда драмалар яратилди. Ана шу йилларда А. Добилов, С. Нуримбетов, Д. Назберганов, У. Ахмедов, А. Шомуртов, А. Бегимов, Б. Қосимов, Ж. Сейтазаров, Х. Тожмуратов ва бошқалар ҳам ўзларининг асарлари билан кўзга кўриндилар.

Қорақалпоқ совет адабиёти Улур Ватан уруши йилларида каттагина отуқларга эришти. Уруш ёзувчиларимиздан ўткир, ҳозиржавоб, кишиларни Ватан учун курашга отландирувчи асарлар яратилиш талаб этили. Ёзувчиларимиз бу вазифани шараф билан бажардилар. Биринчиси «Лейтенант Елмуратов», «Қирқ қиз», «Алломиш», «Биз га талла қозонамиз» каби пьесалар юзуга келди. Матбуотга очерк, ҳикоя ва публицистик мақолалар босилма бошлади. Бироқ бу даврда қорақалпоқ адабиётида бирорта ҳам повесть ёки роман яратилмади.

Урушдан кейинги йилларда қорақалпоқ адабиётининг барча жанрларида кескин бурлиш рўй берди. Урушдан кейинги йилларда 25 га яқин поэма, 11 повесть ва 50 дан ортиқ шеър, ҳикоя ва очерклар тўплами нашр этилди. Қорақалпоқ ёзувчилари сафига 20 дан ортиқ ёш талантли адабиётчи келиб қўшилди. Булар орасида Ғ. Хўжалиев, Ж. Дусанов, А. Волков, Ж. Ташенов ва бошқалар бор.

Қорақалпоқ совет адабиёти қалқ турмуши, социалистик воқидани билан ҳам қўйилди. Социалистик

Пойтахт томошабинлари декада кунларида эн маҳаллий драматургиясининг янги пьесаларини сахнада кўридилар. Талантли ёзувчилар Наврўз Жапақов кинодраматург М. Мелькумов билан «Денгиз мардларини севди» сценарийини яратди. Унинг Ленин тўғрисидаги шеъри «Прада» сахнасида ҳам босилди. Бутуниттифоқ китобхоналари қорақалпоқ адабиёти билан ана шу шеърдан бошлаб таниди.

Ана шу даврларда халқимиз орасидан Абдраман Утепов, Нажим Довқараев, Асан Бегимов, Пулмираза Оймираев, Миразаали Далибоев, Наврўз Жапақов, Х. Тожмуратов, халқ шоирлари Аббос Добилов ва Солиқ Нурмухамедовлар етишиб чиқди. Улардан кейин аса И. Юсупов, Т. Сейтов, Н. Поливан ва бошқалар бадиий ижод майдонига кириб келдилар. Поэзия жанри янги формалар билан бойланди, унинг тематик доираси кенгайди. Кейинчалик аса проза, драматургия, болалар адабиёти, танқидчилик ва адабиётшунослик соҳасида адабиётшунослик вужудга келди. Адабиётшунослик соҳасида филология фанлари кандидати М. Нурмухамедовнинг «Рус адабиётининг қорақалпоқ адабиётига тасвирий тўғрисида» ва Бердахнинг ижодий фаолияти тўғрисидаги асарлари алоҳида аҳамиятга эгадир.

Кейинги йилларда қорақалпоқ китобхоналари Горький, Л. Толстой, Пушкин, Некрасов, Лермонтов, Тургенев, Чехов, Франко, Маяковский, Фадеев, Твардовский, Абдулла Туғай, Хамад, Абай, Габул Гулом, Уйғун ва бошқа совет ёзувчиларининг асарларини ўз она тилларида қилиш имкониятига эга бўлдилар. Шунингдек, жаҳон адабиёти классикларидан Шекспир, Мольер, Адам Мицкевич, Гейнелларнинг асарлари ҳам қорақалпоқ тилига таржима қилинди.

Бизда адабий танқидчиликнинг